

Sagsnr. 18/08770

Klagenr. 1001984

AFGØRELSE FRA MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNET

OPHÆVELSE OG HJEMVISNING i sag om isætning af stemmeplanker i reguleringsbygværk i Hunse Å i Lolland Kommune

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter vandløbslovens¹ § 80, jf. § 48.

Miljø- og Fødevareklagenævnet ophæver Lolland Kommunes afgørelse af 7. september 2018 om isætning af stemmeplanker i reguleringsbygværk i Hunse Å og hjemviser sagen til fornyet behandling i førsteinstansen.

Det indbetalte klagegebyr tilbagebetales.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet² og gebyrbekendtgørelsens § 2.³

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 8 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

**MILJØ- OG
FØDEVAREKLAGENÆVNET**
Toldboden 2
8800 Viborg

Tlf. 72 40 56 00
CVR-nr. 37795526
EAN-nr. 5798000026070
nh@naevneneshus.dk
www.naevneneshus.dk

¹ Lovbekendtgørelse nr. 127 af 26. januar 2017 om vandløb.

² Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

³ Bekendtgørelse nr. 132 af 30. januar 2017 om gebyr for indbringelse af klager for Miljø- og Fødevareklagenævnet mv.

1. Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet

Afgørelsen er den 5. oktober 2018 påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet af Danmarks Naturfredningsforening.

Klager har navnlig anført, at:

- isætningen af 10 cm høje stemmeplanker i udløbsbygværket vil medføre en lavere vandstand på 2 cm i forhold til tidligere vandstand ved regulering af Maribo Søundersø og Nørre Sø, og
- med henvisning til Orbicons konsekvensvurdering af 22. marts 2018 kan det, ved den fastsatte vandstand, ikke afvises, at de udpegede habitatnaturtyper vil komme til at lide skade ved reguleringen.

Klagepunkterne er nærmere uddybet i afsnit 2.5.

2. Sagens oplysninger

Sagen omhandler et afløbsbygværk i det offentlige vandløb Hunse Å.

Vandet strømmer fra Søundersø via Hunse Å igennem Maribo by til Nørresø og videre gennem udløbsbygværket til Hunse Å, som har afløb til Smålandsfarvandet. Det fremgår af sagens oplysninger, at udløbsbygværket har tre reguleringssteder (sluse, overfaldskant og omløbsbygværk), og det er hensigten at holde vandstanden i Nørresø på 8,72 DVR90.

Lolland Kommune har vedtaget en ny betjeningsvejledning, der beskriver håndtering af isætning af planker i bygværket for så vidt angår overfaldskanten og omløbsbygværket til sikring af den ønskede vandstand så tæt på kote 8,72 m i Søundersø som muligt. Ved den nye betjeningsvejledning sænkes vandspejlet i Søundersø ca. 2 cm i forhold til hidtidig praksis.

Lolland Kommune har ved screeningsafgørelse af 17. maj 2018 vurderet, at projektet ikke vil kunne påvirke miljøet væsentligt, og derfor ikke er VVM-pligtig efter Lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM).⁴

Reguleringsprojekt af 8. juli 1997

⁴ Lovbekendtgørelse nr. 448 af 10. maj 2017 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM).

I 1997 blev der gennemført et reguleringsprojekt, som bestod af etablering af afløbsbygværket i Hunse Å ved åens afløb fra Nørresø og regulering af Hunse Å fra st. 84 m til ca. st. 1.245 m. Projektet blev gennemført på baggrund af en skitserapport udarbejdet af Hedeselskabet.

Formålet med projektet var bl.a., at der så vidt muligt fastholdes et vandspejl i Nørresø i kote 8,72 DVR90 hele året rundt.

Det fremgår af ”Regulering af afløbsforholdene fra Nørresø ved Maribo”, side 6, afsnit 2, at søvandspejlet kun i ekstreme afstrømningssituationer må overstige kote 8,72 DVR90.

Videre fremgår det af side 6, afsnit 5, at der som en del af projektet skal etableres et afløbssystem, der i det væsentligste kan passe sig selv uden behov for løbende regulering af stigbord og lignende. Man har derfor forestillet sig det nye afløb udformet som et overløb med et nedenfor liggende stryg.

Ifølge afsnit 4.1, side 12, skal der etableres en overfaldskant for afledning af større afstrømninger. Ydermere sker der en regulering af nedstrøms vandløb på en ca. 1.100 meter lang strækning med forøget bundbredde.

På side 13 fremgår det, at der langs strygets nordlige kant skal etableres et 35,5 meter langt overfaldsbygværk med overfaldskant i kote 8,72 m DVR90. Overfaldskanten træder i funktion ved vandføringer større end ca. 30 l/s. Overfaldsbygværket forbindes med en ny frontmur indtil sammenbygning med den eksisterende frontmur på eksisterende sluseanlæg.

Efter afsnit 4.3, side 14, skal sluseværket bevares som det foreligger og med fortsat mulighed for at kunne sænke vandspejlet i Nørresø i særlige situationer.

Ved fremtidig eventuel anvendelse af slusebygværket til sænkning af vandspejlet i Nørresø, skal der anvendes kran, gravemaskine eller lignende til at hæve og regulere portene.

Det viste sig et par år efter gennemførelsen af reguleringsprojektet i 1997, at det ikke kunne lade sig gøre at opretholde en vandstand på 8,72 m DVR90 hele året med det nye bygværk, fordi overfaldskanten i bygværket var for lav og indløbet i omløbsstryget var for stort. For at overholde flodemålet og forudsætningerne i reguleringsstilladelsen blev det derfor nødvendigt at forhøje overløbskanten ved at opsætte 10 cm høje planker og minimere indløbet til omløbsstryget, når vandstanden kom under den ønskede kote.

I oktober 2002 udarbejdede det tidligere Storstrøms Amt en betjeningsvejledning for opsætning og nedtagning af stemmeplankerne.

Lolland Kommune traf den 11. marts 2011 afgørelse om, at isætning af stemmeplankerne i bygværket i Hunse Å skete i henhold til regulerings-tilladelse fra 1997.

Lolland Kommunes afgørelse af 11. marts 2011 blev påklaget til Natur- og Miljøklagenævnet⁵, som ophævede afgørelsen og hjemviste sagen til fornyet behandling i førsteinstansen, eftersom afgørelsen var truffet af kommunens advokat, og dermed ikke af den kompetente myndighed i henhold til vandløbslovens regler. Lolland Kommune behandlede i forlængelse af denne hjemvisning sagen på ny.

Lolland Kommune traf den 2. marts 2015 på ny en afgørelse om, at der var hjemmel til at isætte planker i udløbsbygværket. Afgørelsen blev påklaget til Miljø- og Fødevarerklagenævnet, som ved afgørelse af 21. september 2017⁶ hjemviste sagen til fornyet behandling. Nævnet anførte bl.a., at de isatte stemmeplanker var en ændring af driftsforholdene for indløbsbygværket, hvilket kræver en tilladelse efter vandløbslovens § 48.

Regulativ for vandløbet

Hunse Å, Søndersø og Nørresø (samt Røgbølle Sø) er optaget som offentlige vandløb, og er omfattet af "Regulativ for Maribosøerne, Hunse Å, Amtsvandløb nr. 28 og 29 på Lolland", som blev vedtaget i januar 2000.

Bygværker, såsom styrt, stryg og skråningssikringer, der er udført af hensyn til vandløbene, vedligeholdes som en del af vandløbene, jf., pkt. 4.

Flodemålet er for søerne kote 8,85 DVR90.

2.1 Natur og planforhold

Søndersø er omfattet af Natura 2000-område nr. 177, Maribosøerne. Natura 2000-området består af habitatområde nr. H156 og fuglebeskyttelsesområde nr. F87. Af Natura 2000-planen for Maribosøerne, 2016 – 2021 fremgår det, at udpegningsgrundlaget for H156 består af 16 naturtyper og 4 arter, og at udpegningsgrundlaget for F87 er 6 arter af ynglefugle og 8 arter af trækfugle.

⁵ NMK-43-000499

⁶ NMK-43-00571

Af Natura 2000-planen fremgår det, at nogle arter og naturtyper tilgodeses af lav vandstand, andre af høj. En konstant vandstand er derfor samlet set at foretrække.

Hunse Å, Søndersø og Nørresø er målsat god økologisk tilstand i vand-områdeplanen og omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 (beskyttet natur).⁷

2.2 *Orbicons vurdering*

Orbicon har ved notat af hhv. den 14. februar 2018⁸ og den 22. marts 2018⁹ vurderet, at en sænkning af vandstanden ikke kan afvises at ville påvirke en del af udpegningsgrundlaget (naturtyperne avneknippemose og hængesæk samt arten stor vandsalamander) negativt. Avneknippemose er prioriteret udpegningsgrundlag (særligt forvaltningsansvar).

Orbicon har i den forbindelse generelt om avneknippemoser anført, at naturtypen er meget sjælden og trives på våde (ofte vanddækkede) lavvandede arealer med en begrænset mængde plantetilgængeligt næringsstof, og den er helt afhængig af kalkholdigt vand i rodzonen. Vandstanden må hverken være for høj eller lav. Bliver forholdene for tørre, næringsrige eller kalkfattige, vil planten blive overgroet af almindeligt forekommende planter såsom tagrør, dunhammer, rød-el, grå-pil m.fl. Avneknippes spredningsevne er endvidere ifølge Orbicon ringe i Danmark. Naturtypen forekommer ifølge Orbicon flere steder langs bredden af Søndersø – typisk på 5-30 cm vanddybde (den indre del af rørsumpen).

Af Orbicons notater af den 14. februar 2018 og den 22. marts 2018 fremgår det videre, at ved at anvende en ny betjeningsvejledning, vil vand-spejlet i Søndersø sænkes ca. 2 cm som gennemsnit for dels hele året, dels sommerperioden (juni-september), og at denne ændring ikke vurderes at ville have et omfang, der kan karakteriseres som til skade for Natura 2000 områdets udpegningsgrundlag – herunder avneknippemoser.

Orbicon har begrundet sidstnævnte med, at de 2 cm forskel i både sommer- og vinterperiodens vandstande skal ses i sammenhæng med, at vandstanden i søen sædvanligt har årstidsvariationer på 50-60 cm, og at

⁷ Lovbekendtgørelse nr. 240 af 13. marts 2019 om naturbeskyttelse.

⁸ Vurdering af de hydrauliske og naturmæssige konsekvenser ved ændring af afløbet fra Maribosøerne, Orbicon, 14. februar 2018.

⁹ Supplerende konsekvensvurdering af ændring af afløbet fra Søndersø, Orbicon, 22. marts 2018.

de 2 cm er mindre end de sædvanligt forekommende variationer i sommervandstanden (hvor plantevæksten sker). Områdets naturtyper – herunder avneknippemoser, som ifølge Orbicon er rimeligt robuste overfor svingende vandstande – vurderes derfor ved sænkningen ikke at ville blive udsat for ændringer i sommervandspejlet, der overstiger de nuværende/naturlige variationer i sommervandspejlet. Orbicons vurderinger og konklusion sker på baggrund af modelkørsler af søens vandstande i perioden 1998-2005 ved anvendelse af både den nuværende og den nye betjeningsvejledning.

2.3 Den påklagede afgørelse

Lolland Kommune har den 7. september 2018 truffet afgørelse om, at der isættes 10 cm høje planker til opstemning af vandet i 10 cm højde i udløbsbygværket fra Nørresø til Hunse Å efter retningslinjerne i betjeningsvejledning for udløbsbygværk fra Nørresø til Hunse Å.

Tilladelsen er givet efter vandløbslovens § 48 og efter bekendtgørelse nr. 834 af 27. juni 2016 om vandløbsregulering og restaurering m.v.

Af afgørelsen fremgår det, at bygværket består af en sluse med bundkote 7,85 DVR90, som normalt er lukket. Videre er der et overfaldsbygværk på ca. 37 meter i kote 8,62 til 8,64, hvori der sættes 10 cm høje planker, samt et omløbsstryg med bundkote 8,49, hvorpå der isættes planker i indløbet, således vandføringen bliver ca. 10 l i sekundet.

Den af 5. september 2018 besluttede betjeningsvejledning fastholder det eksisterende flodemål på kote 8,85 DVR90, som blev bestemt helt tilbage i 1875, samt bevarer en bufferzone, som blev indført i 1955, for at flodemålet ikke skulle blive overskredet for ofte. Der har siden 1993 været en styrevandstandskote på 8,72 DVR90.

Fremover benyttes målestationen i Søndersø ved Naturskolen til at styre reguleringen i stedet for måleren ved Vesterbrogade. Der sættes planker på overfaldsbygværket for at fastholde en vandstand så tæt på kote 8,72 i Søndersø som muligt, men ikke over. Koten styres med en margin på +/- 2 cm. Senere isættes planker i indløbsbygværket til omløbsstryget for at fastholde en vandstand så tæt på 8,72 DVR90 i Søndersø som muligt.

Videre fremgår det af afgørelsen, at Orbicon ved konsekvensvurderingen har vurderet, at forskellen mellem betjeningsvejledningen af 5. september

2018 og den gamle amts betjeningsvejledning er, at gennemsnitsvandstanden i Søndersø vil blive sænket med ca. 2 cm, lidt mindre ved lave sommervandstande og lidt mere ved store vintervandstande.

Desuden har kommunen på baggrund af Orbicons notater vurderet, at påvirkningen af Natura 2000 områdets udpegningsgrundlag, ved den 5. september 2018 besluttede betjeningsvejledning, ikke vil være til skade for naturen.

Lolland Kommune har desuden i afgørelsen påpeget, at nærværende sag ikke vedrører regulering af Hunse Å eller en sænkning af vandstanden i Søndersø for at gøre buffermagasinet i søen større. Sagen er derimod en lovliggørelse af at sætte planker i udløbsbygværket, når vandstanden i Søndersø kommer under kote 8,72 DVR90 for at "holde" på vandet om sommeren og dermed sikre en så stabil vandstand som muligt. Der er siden 1993 styret efter koten 8,72 DVR90.

2.4 Klagens indhold

Klager har i sagen anført, at der klages over den del af afgørelsen som vedrører regulering. I forbindelse hermed har klager præciseret, at det ifølge klager er et nødvendigt tiltag, at der isættes planker på udløbsbygværket fra Nørre Sø til Hunse Å.

Videre har klager påpeget, at det af den omtalte vurdering fra Orbicon fremgår, at reguleringen vil sænke vandstanden i Maribo Søndersø og Nørre Sø med 2 cm over året i forhold til hidtidig praksis. Hertil bemærkes det, at der kun i 2011 under ekstreme vejrforhold har været meget høj vandstand i søerne, hvorfor klager ikke ser grund til at sænke vandstanden i søerne.

Videre henviser klager til det af Orbicon anførte vedrørende problemer med lav sommervandsstand, hvoraf det bl.a. fremgår, at det ikke kan afvises, at en lavere sommervandstand og en forlængelse af perioden med lavt sommervandspejl, vil få negative konsekvenser for nogle nærmere angivne habitatnaturtyper. På baggrund heraf mener klager, at vandstanden ikke burde være lavere end den, der er blevet fastholdt de senere år, særligt set i lyset af, at udpeget Natura 2000 natur kan komme til at lide skade ved lavere vandstand.

Endeligt har klager anført, at såfremt kommunen vil fastholde, at det er målestationen i Maribo Søndersø, der skal bestemme, hvornår der sættes planker på, da bør dette ske ved en vandstand på 8,74 DVR90 i stedet for

8,72 DVR90, idet dette skal kompensere for den af Orbicon beregnede sænkning af vandspejlet i de to søer på 2 cm.

2.5 Lolland Kommunes bemærkninger til klagen

Kommunen har supplerende oplyst, at der har været en målestation ved siden af stigbordet som ikke længere er aktiv. Det har altid været målestation og vandstandsbræt i Vestergade (der er placeret ved siden af det gamle flodemålsmærke), der er blevet benyttet til at regulere vandstanden i søerne.

Til det af klager anførte omkring høj vandstand i søerne i 2011 har kommunen oplyst, at det antages, at klager henviser til sommeren 2011. Der er ifølge kommunen ofte høj vandstand i Søndersø om vinteren, hvor flodemålet på 8,85 DVR90 bliver overskredet.

Kommunen har henvist til konsekvensvurderingen, der efter kommunens opfattelse viser, at en gennemsnitlig sænkning af vandstanden i Søndersø - set over hele året - ikke vil få negative konsekvenser for de arter og habitatnaturtyper, som er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. 177 Maribosøerne.

3. Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger og afgørelse

3.1 Miljø- og Fødevareklagenævnets prøvelse

Det fremgår af § 11, stk. 1, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, at nævnet kan begrænse sin prøvelse af en afgørelse til de forhold, der er klaget over. Det fremgår dog af forarbejderne til bestemmelsen,¹⁰ at nævnet har mulighed for og efter omstændighederne pligt til at inddrage andre forhold end det, der er klaget over, f.eks. spørgsmålet om overholdelse af gældende EU-ret eller grundlæggende forvaltningsretlige grundsætninger.

Det følger endvidere af § 11, stk. 2, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, at nævnet kan begrænse sin prøvelse til de væsentligste forhold.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har i denne klagesag fundet anledning til at behandle den habitatvurdering, som ligger til grund for vandløbstilladelsen.

3.2 Habitatvurderingen

3.2.1 Det retlige grundlag

¹⁰ Jf. bemærkningerne til § 11 i forslag L44 til Lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet (FT 2016-17).

Det følger af § 6, stk. 1, jf. § 7, stk. 8, nr. 6, i habitatbekendtgørelsen,¹¹ at der, forinden der træffes afgørelse om ændring af anlæg, der kan hindre vandets frie løb eller i øvrigt være til skade for vandløbet efter vandløbslovens § 48, skal gennemføres en vurdering af, om det ansøgte projekt i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt.

Hvis myndigheden vurderer, at projektet kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, skal der gennemføres en konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område, jf. habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 2, 1. pkt. Viser konsekvensvurderingen, at projektet vil skade Natura 2000-området, kan der ikke meddeles godkendelse til det ansøgte, jf. habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 2, 2. pkt.

Det fremgår af habitatvejledningen,¹² pkt. 5.1, at hvis myndigheden på baggrund af en foreløbig vurdering, der er udtryk for et kvalificeret skøn, kan afvise, at en plan eller projekt i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, er der ikke efter habitatbekendtgørelsen pligt til at udarbejde en nærmere konsekvensvurdering. Hvis der er tvivl, om der kan være en væsentlig påvirkning, er en nærmere konsekvensvurdering nødvendig. Vurderingen skal fremgå af myndighedens afgørelse, jf. habitatbekendtgørelsens § 6 og § 7. Vurderingen skal være begrundet, dvs. at det skal fremgå, hvad der ligger til grund for den afgørelse, som myndigheden træffer. Det er ikke tilstrækkeligt blot at medtage en vurdering af en plan eller projekt uden nærmere argumentation eller redegørelse.

Bestemmelsen i habitatbekendtgørelsens § 6 implementerer bl.a. habitatdirektivets¹³ artikel 6, stk. 3, der har følgende ordlyd:

Stk. 3. Alle planer eller projekter, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendige for lokalitetens forvaltning, men som i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke en sådan lokalitet væsentligt, vurderes med hensyn til deres virkninger på lokaliteten under hensyn til bevaringsmålsætningerne for denne. På baggrund af konklusionerne af vurderingen af virkningerne på lokaliteten, og med forbehold

¹¹ Bekendtgørelse nr. 926 af 27. juni 2016 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

¹² Vejledning af 1. juni 2011 til bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007.

¹³ Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter.

af stk. 4, giver de kompetente nationale myndigheder først deres tilslutning til en plan eller et projekt, når de har sikret sig, at den/det ikke skader lokalitetens integritet, og når de – hvis det anses for nødvendigt – har hørt offentligheden.

EU-domstolen fortolker bestemmelsen således, at myndigheden skal foretage en vurdering af, om det kan udelukkes, at projektet i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke opnåelse af gunstig bevaringsstatus for det udpegede område væsentligt, herunder om bevaringsstatus for de arter og/eller naturtyper, som området er udpeget for at beskytte (kaldet udpegningsgrundlaget), vil blive påvirket væsentligt. Hvis en sådan påvirkning på baggrund af objektive kriterier ikke kan udelukkes, skal der, såfremt projektet ønskes fremmet, gennemføres en nærmere vurdering (konsekvensvurdering). Denne vurdering skal omfatte alle aspekter af projektet, som kan påvirke den omhandlede lokalitet, og vurderingen skal udføres på baggrund af den bedste videnskabelige viden på området.

Denne fortolkning af habitatreglerne følger blandt andet af EU Domstolens dom af 7. september 2004 i sag C-127/02 (Hjertemuslingedommen), præmis 61, og dommens punkt 4:

En vurdering i henhold til artikel 6, stk. 3, i direktiv 92/43 af en plan eller et projekts virkninger på den omhandlede lokalitet indebærer, at alle de aspekter af en plan eller et projekt, som i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter vil kunne påvirke bevaringsmålsætningen for lokaliteten, skal identificeres før godkendelsen heraf under hensyn til den bedste videnskabelige viden på området. De kompetente nationale myndigheder giver kun tilladelse til en aktivitet som mekanisk fiskeri efter hjertemuslinger på betingelse af, at de, ud fra konklusionen på vurderingen af denne aktivitets virkninger på den omhandlede lokalitet under hensyn til bevaringsmålsætningen for denne, har opnået vished for, at aktiviteten ikke har skadelige virkninger for den pågældende lokalitets integritet. Det forholder sig således, når det ud fra et videnskabeligt synspunkt uden rimelig tvivl kan fastslås, at der ikke er sådanne virkninger.

Der kan herefter kun gives tilladelse til et projekt, såfremt det ud fra et videnskabeligt synspunkt uden rimelig tvivl kan fastslås, at projektet ikke har skadelige virkninger på den omhandlede lokalitets integritet.

Det bemærkes endvidere, at der i henhold til EU domstolens praksis må antages at være en meget snæver margin for, hvad der skal betragtes som skade på et Natura 2000-områdes integritet. Det fremgår således af EU

Domstolens dom af 11. april 2013 i sag C-258/11 (Sweetman-dommen), at et projekt, der medførte et varigt og uopretteligt tab af ca. 0,5 % af en prioriteret naturtypes areal, i sig selv var at betragte som en skade, der burde have udløst en fravigelsessag i henhold til artikel 6, stk. 4.¹⁴

EU domstolen har desuden om formuleringen ”i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter” udtalt, at dette er udtryk for, at myndigheden ved vurderingerne skal tage hensyn til den kumulative virkning, der følger af kombinationen af den plan eller det projekt, der ligger til vurdering, med andre planer og projekter under hensyn til bevaringsmålsætningen for den pågældende lokalitet. Dette indebærer en forpligtelse til at inddrage alle aspekter af en plan eller et projekt, som i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter vil kunne påvirke den nævnte målsætning.

I Europa-Kommissionens vejledning om habitatdirektivets artikel 6¹⁵ er det i afsnit 4.4.3 nærmere anført, at artikel 6, stk. 3 med henvisningen til andre planer og projekter søger at inddrage det aspekt i vurderingen, at en række hver for sig beskedne påvirkninger samlet kan resultere i en væsentlig påvirkning. Desuden anføres, at ”hensigten med denne bestemmelse er, at der tages hensyn til de kumulative virkninger, og disse vil ofte først indtræde med tiden. I denne sammenhæng kan der være tale om planer eller projekter, som er fuldført; godkendt, men endnu ikke fuldført; eller endnu ikke foreslået”.

Domstolen har endvidere udtalt, at Habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, kræver af de nationale myndigheder, at de i forbindelse med undersøgelsen af den kumulative virkning tager hensyn til alle de projekter, der i forbindelse med et projekt, hvortil der søges om tilladelse, vil kunne have en væsentlig virkning med hensyn til de målsætninger, som direktivet forfølger, selv om disse projekter er af ældre dato end datoen for direktivets gennemførelse. I den konkrete sag indebar dette, at habitatvurderingen af et kraftværks vandkøleanlægs virkning på fiskebestande, der var på udpegningsgrundlaget i Natura 2000-områder, der lå placeret op til 600 km fra værket, skulle foretages i kumulation med virkningerne af et ældre pumpekraftværk, opført i 1958, der lå imellem kraftværket og Natura 2000-områderne i en afstand af ca. 30 km fra værket.

Det forvaltningsretlige officialprincip

¹⁴ Se også EU domstolens dom i sag C-521/12 (Briels-dommen).

¹⁵ Europa kommissionen, Forvaltning af Natura 2000-områder, Habitatdirektivets artikel 6 92/43/EØF, 2000.

Myndighedernes pligt til at oplyse sagerne er et grundlæggende princip i forvaltningsretten. Det kaldes official- eller undersøgelsesprincippet. Det følger af officialprincippet, at myndigheden selv skal skaffe de nødvendige oplysninger i en sag eller sørge for, at private, navnlig parterne, er med til at oplyse sagen.

En forvaltningsmyndighed har altså pligt til at sørge for, at der er et tilstrækkelig fyldestgørende - retligt og faktisk - grundlag til, at myndigheden kan træffe en fuldt forsvarlig og lovlig afgørelse. Omfanget af undersøgelserne i en sag afhænger af sagens karakter og af omstændighederne i sagen i øvrigt. Officialprincippet gælder på ulovbestemt grundlag. Princippet er en såkaldt garantiforskrift, som har til formål at bidrage til at sikre, at en forvaltningsmyndigheds afgørelse bliver indholdsmæssigt lovlig og rigtig.

Den konkrete sag

Som beskrevet i Orbicons notat af 14. februar 2018 indgår Maribosøerne i Natura 2000 område nr. 177, som består af habitatområde H156 og fuglebeskyttelsesområde F87. Der må derfor ikke ske ændringer som skader udpegningsgrundlaget.

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder på baggrund af sagens oplysninger, herunder bl.a. Orbicons beskrivelse af naturtypen, dens leveforhold mv., at avneknippe-moser forudsætter specifikke leveforhold og således kan være følsomme overfor ændringer af vandstande, forekomst af kalk og næringsstoffer, konkurrence mv. Dette, i kombination med den ringe spredningsevne og den prioriterede naturtype, bør derfor indebære, at habitatvurderinger i sagen sker med baggrund i et helt særligt forsigtighedsniveau.

Miljø- og Fødevareklagenævnet lægger i sagen til grund, at der ved anvendelse af den nye betjeningsvejledning vil ske en generel vandstands-sænkning af søen med 2 cm i Søndersø. Nævnet forstår af sagen, at udbredelsen af avneknippemoser i f. m. Maribosøerne er vurderet på baggrund af udbredelseskort i Danmarks Miljøportal (Naturdata). Det er ikke oplyst, om resultater af bl.a. NOVANA-undersøgelser (vedrørende vegetation, hydrologi, strukturer, drift, trusler mv.) er anvendt i Orbicons vurderinger.

Nævnet finder således, at der ikke er anvendt eller gennemført specifikke undersøgelser i relation til vandstandssænkningens eventuelle påvirkninger af tilstedeværende avneknippemoser mv. i forbindelse med Søndersø,

men alene vurderet/konkluderet på baggrund af en række generelle antagelser om bl.a. vanddybder, forekomst af kalk og næringsstoffer, plantevækst, konkurrerende plantesamfund mv. Miljø- og Fødevareklagenævnet finder på det foreliggende grundlag, at sådanne forhold/parametre kan skifte mellem de enkelte moser, sådan at en vandstandssænkning vil kunne indvirke forskelligt på de enkelte moser, og at der derfor bør gennemføres mere specifikke undersøgelser/vurderinger af de enkelte avneknippemoser. Dette kan eventuelt også være aktuelt i forhold til arealer med hængesæk samt arealer relevante for stor vandsalamander.

Allerede af den grund finder nævnet, at kommunens konsekvensvurdering efter habitatbekendtgørelsen ikke er tilstrækkelig.

Nævnet gør i den forbindelse opmærksom på, at der ved en ny konsekvensvurdering skal tages højde for en påvirkning af de enkelte avneknippemoser i området. Vurderingen skal endvidere foretages ud fra den bedste og nyeste viden på området, der er tilgængelig på afgørelsestidspunktet.

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder på den baggrund, at kommunens afgørelse lider af en retlig mangel, og derfor er ugyldig. Nævnet finder, at kommunen ikke har haft et tilstrækkeligt oplyst grundlag, jf. officialprincippet, for at træffe afgørelse om, at det ansøgte ikke vil påvirke Natura 2000-området væsentligt.

3.3 Miljø- og Fødevareklagenævnets øvrige bemærkninger

Nævnet bemærker, at det ikke fremgår af sagens materiale, om reguleringen af omløbsstryget kan påvirke passageforholdene for vandløbsfaunaen i det målsatte vandløb.

3.4 Gebyr

Som følge af afgørelsen tilbagebetales det indbetalte klagegebyr, jf. gebyrbekendtgørelsens § 2, stk. 2, nr. 1.

3.5 Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevareklagenævnet ophæver Lolland Kommunes afgørelse af 7. september 2018 om isætning af stemmeplanker i reguleringsbygværk i Hunse Å og hjemviser sagen til fornyet behandling i førsteinstansen.

